

JOVAN DUČIĆ

IZABRANE PESME

KONTRAST
Beograd, 2022.

PESME SUNCA (1929)
prijateljima Aleksi Šantiću i Atanasiji Šoli

SENKE NA VODI

POEZIJA

Mirna kao mramor, hladna kao sena,
Ti si bledo tiho devojče što sneva.
Pusti pesma drugih neka bude žena,
Koja po nečistim ulicama peva.

Ja ne mećem na te đinđuve sa trakom,
Nego žute ruže u te kose duge:
Budi odveć lepa da se sviđaš svakom,
Odveć gorda da bi živela za druge.

Budi odveć tužna sa sopstvenih jada,
Da bi išla ikad da tešiš ko strada,
A čedna, da vodiš gomile što nagle.

I stoj ravnodušna, dok oko tvog tela,
Mesto kitnjastog i raskošnog odela,
Lebdi samo pramen tajanstvene magle.

ZALAZAK SUNCA

Još bakreno nebo raspaljeno sija,
Sva reka krvava od večernjeg žara;
Još podmukli požar kao da izbija
Iza crne šume starih četinara.
Negde u daljini čuje se da hukti
Vodenički točak promuknutim glasom;
Dim i plamen žderu nebo koje bukti,
A vodeno cveće spava nad talasom.

Opet jedno veče... I meni se čini
Da negde daleko, preko triju mora,
Pri zalasku sunca u prvoj tišini,
u blistavoj senci smaragdovih gora –
Bleda, kao čežnja, nepoznata žena,
S krunom i u sjaju, sedi, misleć na me...
Teška je, beskrajna, večna tuga njena
Na domaku noći, tišine i tame.

Pred vrtovima okean se pruža,
Razleće se modro jato galebova;
Kroz bokore mrtvih docvetalih ruža
Šumori vetar tužnu pesmu snova.
Uprtih zenica prema nebu zlatnom,
Dva giganta Sfinksa tu stražare tako,
Dokle ona plače; a za morskim platnom,
Iznemoglo sunce zalazi, polako.

I ja kome ne zna imena ni lica,
Sve sam njene misli ispunio sade.
Vernost se zaklinje s tih hladnih usnica...
Kao smrt su verne ljubavi bez nade!

Vaj, ne recite mi nikad: nije tako,
Ni da moje srce sve to laže sebi,
Jer ja bih tad plakô, ja bih večno plakô,
I nikad se više utešio ne bi.

AKORDI

lušam u mirnoj ljubičastoj noći
Gde šušte zvezde; i meni se čini
Da često čujem u nemoj samoći
Pevanje sfera na toploj vedrini.

I čujem tiho u osami tako
Večiti šumor iz zemlje i svoda;
I slušam dugo, nemo i polako,
Te reči lišća i taj govor voda.

I ja razumem te glase što huje,
Taj jezik Bića i taj šapat stvari...
Često sve stane; još se samo čuje
Kucanje mog srca. No isti udari

Čuše se šumom; mirno zakucaše
Udar za udarom, iz stabla; i jasno
Kucnu iz crne rogozi i šaše –
Duž celog polja... Najzad, mnogoglasno,

Dole, pod zemljom! Negde u dubini
Jednakim ritmom, kao muklo zvono,
Ogromno srce začu se u tmini:
Udari mirno, tiho, monotono.

POZNANSTVO

Kada je poznah, nebo beše mutno,
Vrti su mreli s bolnim nestrpljenjem;
Jesenje vode šumile zloslutno,
I sve očajno žurilo za mrenjem.

I mladost moja nije više znala
Za dane strasti i trzanja njina:
U moju dušu njena sen je pala,
Bleda i hladna, kao mesečina.

Glas njezin beše kô muzika tuge:
I zato mišljah, u slušanju mnogom,
Samo na prošlost, na jeseni duge,
Na hladna neba, i na tužna zbogom.

Poljubac njezin beše tih i ledan,
Mramorni poljub; a kosa joj plava
Odisala je setan miris jedan
Bokora ruža koji docvetava.

I mnogo puta, u jutru, bez moći,
Prenem se kao iz olovnih uza:
Ja ne znam šta sam snevao te noći,
Ali mi oči mutne, pune suza.

ČEKANJE

Doći će i trenut poslednji i sveti,
Kada ćemo jednom, mirno čekajući,
Reći jedno drugom: već je vreme mreti,
Kao što se kaže: već je vreme kući.

U horizont prazan gledajući tada,
Na ivici gde se mrak i svetlost deli,
Zamrznuće mirno suza zadnjeg jada,
Jada što se nikad, nikad nismo sreli -

U sunčana jutra tražeć jedno drugo
Kraj zelenih reka; ili noć kad brodi,
I dok mesečina nepomično, dugo,
Leži hladna, bela, na zaspaloj vodi.

Dok je prilazio čas povratka sveti,
Umorni, taj susret večno čekajući,
Kada ćemo reći: već je vreme mreti,
Kao što se kaže: već je vreme kući.

JABLANOVI

Zašto noćas tako šume jablanovi,
Tako strasno, čudno? Zašto tako šume?
Žuti mesec sporo zalazi za hume,
Daleke i crne, kô slutnje; i snovi

U toj mrtvoj noći pali su na vodu,
Kô olovo mirnu i sivu, u mraku.
Jablanovi samo visoko u zraku
Šume, šume čudno, i drhću u svodu.

Sam, kraj mirne vode, u noći, ja stojim
Kô potonji čovek. Zemljom, prema meni,
Leži moja senka. Ja se noćas bojim Sebe,
i ja strepim sâm od svoje seni.